



בסייעתא דשמיא

שיעורים בליקוטי הלכות

שנאמרו בס"ד ע"י

הרה"ח ר' ניסן דוד שליט"א

לקוטי הלכות חלק א' דף נז

הלכות תפילין הלכה ג'

מכון

הליכות נועם

tateziser@gmail.com

נכתב לפני עריכה

**ניתן להאזין לשיעורים
במס' טלפון מיוחד
לשיעורי הרב שליט"א
במס' 03-617116**

**לשמיעה, והורדה,
וכן להורדת הקונטרס
באתר בעטלער
betler.org**

הלכות תפילין הלכה ג הלכה ג'

ענין תפילין על-פי המאמר המתחיל, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו', המדבר מהעלאת היראה (סימן ט"ו), המתחיל, מי שרוצה לטעם טעם אור הגנוז הוא צריך להעלות היראה לשרשה, דהיינו לדעת ובמה מעלין? על-ידי משפט שישפט את עצמו וכו' וכשזוכין לדעת זוכין לבחינת תורה שבנגלה, שהיא בחינת סיני ועל-ידי תורה שבנגלה זוכין לתפלה שהיא בחינת חסד לאברהם, ועל-ידי תפלה במסירת נפש זוכין לתורה שבנסתר, שהוא אור הגנוז משבעת ימי בראשית, עין שם כל זה היטב:

כלל המתבאר בתורה ט"ו אור הגנוז

זה המאמר מדבר מהעלאת היראה, ופותח שמי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז צריך להעלות היראה לשורשו, ע"י ששופט את עצמו בדיבור, שמדבר דיבורים שצריך לעשות אחרת, יותר טוב, לשנות את הדבר הזה, וכן מדבר אל האברים בדרך תוכחה שמחזק את עצמו, וכמוכן שגם מקיים את זה למעשה. אזי זוכה לדעת בחי' תורה שבנגלה וכו'.

כלל הענין שצריך להעלות את היראה, היראה נופלת אצלינו שמפחדים מכל דבר, בכלליות בחיים, ומלחמות בין מדינות, ומה יהיה עם בריאות ופרנסה, לא רק פחדים מדברים שהם ממש אולי אמיתי, אלא סתם דמיונות. וזה מפיל אותו מדעת. וצריך להעלות את היראה, כי הדין מתלבש בכל דבר, כיון ששופטים אותו מלמעלה, לכן כל דבר מבלבל אותו. אך כששופט את עצמו בודאי יוצא מיראה רעה וחוזר לקבל עליו עול מלכות שמים.

אך צריך שהיראה יעלה יותר, כי שורש היראה ואהבה ברעת, שורש מנפך, דעת צריך להמתיק את היראה, לדעת ממי לירא, יראת הרוממות. כי תחילת תשובת האדם הוא יראה פשוטה, עונש, קבלת עול, וצריך להגיע ליראת הרוממות, הגם שאין בו שיעור ולא סוף, אך ההתחלה שירא מפני ה', והדעת גדול מפני מי לירא, זהו עצם אור הגנוז.

כמה בחינות בסודות התורה

אור הגנוז הוא אור נפלא שמאיר בשבת ויום טוב, הוא אהבה ויראת ה', הרעת בעצמו הוא תחילת ענין אור הגנוז. רבינו אומר שע"י הרעת זוכים לתורה היינו שמגיל הרעת יותר, לעסוק בתורה, משנה, גמ' זה"ק וספה"צ, בזה מגדיל דעתו. כמו שר' נתן מתחיל המאמר הזה, מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז ירבה בהתבודדות, ואז זוכה להשגת הרעת.

כשזוכים להגדיל את הרעת, יש דרגא פשוטה של לימוד, ויש שזוכה לסודות התורה, יש אנשים שצריכים ללמוד דברי האריז"ל, רוב אנשים זה אצלם פרטים רבים מדי לתפוס את זה כראוי, אם ילמדו את זה, יתכן שזה לא שייך לו ויתבלבל, ער שנעשה בר דעת, שמבין מה זה לב ותבערה לה', וכמוכן בספה"צ הסכנה שיש בזה, אך כשיש לב והתלהבות הלב לה', והולך למקוה ומתנהג בקדושה, אזי זוכה ללימוד הזה.

ליקוטי הלכות ח"א רף נז - הלכות תפילין ג'

אך עיקר סודות אינו רק הלימוד הזה, עיקר הסודות יתגלה לעתיד, יראה ודביקות בה, ומציאות איך נעשה ע"י אדם תיקון הניצה"ק והיחודים, זה מתגלה בפנימיות הלב, תשובה מעומק הלב, זה בחי' נסתר שבתורה. איך זוכים לזה, זה הרי מוסתר לגמרי, אך הדעת שאדם זוכה לזה, הוא ע"י תפילה בכונה. שבזה מקבל שורש הרחמים, ואז מתגלה לו מה שמוסתר ממנו, בחי' אשה ריח ניחוח לה, כי נקבה תסובב גבר, הקב"ה נעשה בחי' מלבוש נגלה, שהנסתר נתגלה, זהו ענין יסודי שאדם זוכה שהפנימיות מתגלה, והוא ע"י תפילה בכונה שהגוף בטל לגמרי.

בזה מבאר ר' נתן ענין התפילין, שבזה בונים את הדביקות בה, בזה המאמר ובסי' ל"ח מבאר שאדם צריך לפשפש בעצמו תמיד איך הוא דבוק בה, ומגלה שזהו ענין התפילין, שבזה צריך לבא ליראה ולהיות מלא בושא לפני ה', שהבושה תהיה על פניו.

הלכה זאת קצרה ויש פה כמה ידיעות נפלאות שיש לכיים למעשה, וכן כמה רמזים בסודות מצות תפילין.

וְכֹל זֶה הוּא בְּחִיַּת תְּפִלִּין, בחיי מוהר"ן מובא שרביה"ק אמר על כמה תורות, שבזה אמר ענין מצות ציצית, ובזה אמר ענין מצות תפילין, ואמר שבכל תורה צריך למצוא כל התורה, קשר דברי רבינו מבאר כל התורה והמצוות, אעפ"כ ביחוד אמר על כמה מאמרים ביחוד שהם על מצות תפילין, אחד מהם הוא תורה ט"ו.

כִּי עֵקֶר הַתְּפִלִּין הוּא לְהַעֲלוֹת הַיְרָאָה לְשָׂרְשָׁהּ, כִּי תְּפִלִּין הֵם בְּחִיַּת יְרָאָה כִּידוּעַ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבָרְכָהּ (מִנְחוֹת לה), וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיָהּ וְיָרְאוּ מִמָּוָה אֵלֶּי תְּפִלִּין וְכוּ' כִּי הִתְחַלְּהָ בַתְּפִלִּין שֶׁל יָד, יָד כְּהֵא, בְּמִקוֹם שֶׁאֵתָּה חֹלֵשׁ, לִירֵאָה רַק אֵת ה' וְלֹא לִפְחוֹד מִשׁוּם דָּבָר, וְלִקְבֹּל אֵת הַדַּעַת שִׁיּוּלֵךְ יִרְאֶה, ר' מוחין חכמה בינה ודעת שורה על האדם ונולד בו יראה, ועיקר היראה הוא להוציא אותנו מהיראה הנפולה. בסי' ל"ח גם פי' ענין יראה ע"י תפילין, כי נאמר בו ויראו ממך, בפשטות שע"י תפילין נופל על אדם יראה.

תחילת בנין דעת האדם הוא לצאת מפחדים

גַּם תְּפִלִּין הֵם בְּחִיַּת מוֹחֵין וְדַעַת, כְּמוֹ כְּשִׁיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם זָכִינוּ לְמוֹחֵין וְדַעַת, כִּךְ אֵנוּ בְּכָל יוֹם מְנִיחִים תְּפִלִּין לִקְבֹּל אֵת אוֹתָם הַמוֹחֵין, שֶׁפַּע הַמוֹחֵין חֲכָמָה וּבִינָה, שֶׁאֲצִלְנוּ יִתְּגַלוּ הַמוֹחֵין וַיַּעֲשֶׂה בְּחִי' דַּעַת בְּאָדָם, הֵינּוּ שֶׁאֲדָם לֹא יִפְחוֹד מִדְּרָבִימ, הֵינּוּ לְהַעֲלוֹת הַיְרָאָה לְשָׂרְשָׁהּ שְׁבָדַעַת זֶהוּ הַעֵיקֵר לְהַעֲלוֹת הַיְרָאָה לְשׁוֹרֵשׁ הַדַּעַת. כִּי אֵהוּי"ר זֶה הַמּוֹחַ הָאֲחוֹרָן בְּחִי' דַּעַת, אֲךְ אֲצִלְנוּ הוּא הָרָאשׁוֹן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, לְצֵאת מִפְּחָדִים

זֶה בְּחִיַּת תְּפִלִּין שֶׁל יָד וְתְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, כִּי תְּפִלָּה שֶׁל יָד הִיא בְּחִיַּת יְרָאָה, בְּחִיַּת יָד כְּהֵא . בְּחִי' יָד כְּהֵא, גְּבוּרָת, שֶׁאֲדָם מִרְגִּישׁ אֵת עֲצָמוֹ חֹלֵשׁ, מוֹל הֵלֵב, שֶׁהֵלֵב יֵאִיר לִיד הַחֹלְשָׁה, אֵל תְּפַחֵד מִכְּלוּם, לֹא מִפְּרִנְסָה לֹא מִבְּרִיאוֹת, אֵתָּה יִכּוֹל לְהִכְנֵס לְלִמּוּד וְלִהַתְּפַלֵּל, בְּלִי פְחוֹד מִכְּלוּם, וְכִךְ תִּזְכֶּה לְדַעַת מֵה'. וְתְּפִלִּין שְׁבָרָאשׁ הִיא בְּחִיַּת שְׂרָשׁ הַיְרָאָה שְׁבָדַעַת, בְּחִיַּת רֵאשׁ וְמוֹחֵין וְהַדַּעַת הַנִּי"ל הוּא בְּחִיַּת תּוֹרָה בְּנִי"ל תְּפִלִּין שְׁבָרָאשׁ הוּא שְׁעוּלָה לְקוֹדְשׁ הַדַּעַת וּמִקְבֵּל הַתְּחַדְּשׁוֹת הַמוֹחֵין חֲכָמָה וּבִינָה, חֲכָמָה הוּא עֲצָמוֹת אֲלִקוֹת, בִּינָה הוּא מְצִיאוֹת שְׂמַאִיר עֲלֵינוּ אֲלִקוֹת, זֶה גוֹרֵם שִׁישׁ לָנוּ שֶׁכֵּל שֶׁל יְהוּדִי, שֶׁכֵּל אַחֵר לֹא כְּמוֹ גוֹי, אֵלֹא שֶׁפַּע חֲכָמָה בִּינָה וְקוֹדְשׁוֹ, שֶׁבִּשְׁבֹת זֶה מֵאִיר בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת, בִּימוֹת הַחוּל ע"י תְּפִלִּין, לְהַתְּקֵשׁ אֵל הָאֲמֵת,

יש לנו מח של יהודי, הצדיקים מגלים לנו ענין המוחין, אנו מקבלים את זה תפילין, ו, הרעת מתגלה בד' בתים של תפילין שבראש. הוא בחי' תורה, מצוה מן התורה לאהוב את ה' ולירא מוה'.

תחילה תפילין של יד, לחזק את החולשה שבאדם, בחי' יד כהה. ואח"כ של ראש המשכת המוחין ויראה שלימה

וזה בחינת הפרישות של תפילין, שהם תורה, בפשטות פרשת בא קדש והיה כי יביאך, כי ע"י הנחת תפילין של יד, יוצאים מיראה רעה ועולים אל הרעת, ואותיות התפילין מתחילים לפעול בו להשלים רעתו, כי הרעת מביא לתורה, התורה משלים את הרעת, כשמתפלל וקורא ק"ש עם התפילין שהוא תורה, ואחר מתפלל עמידה, הרי תורה ותפילה.

בתחילה מניחים של יד בחי' חשבון הנפש, בחי' תפילה כזאת, והסיום הוא שלימות התפילין, שהוא תפילה של ביטול שהארם מתבטל לה', ואז מתגלה פנימיות לבו שהוא נקודת סודות התורה שנתגלה אור הגנוז, בכל יום כשמניחים תפילין, שמאיר עלינו יציאת מצרים שה' נתן לנו שפע הרעת, ויכול לעבור את ה' באמת, בחי' למען תהיה תורת ה' בפיך, בתורה ותפילה עם שכל ודעת דקדושה כראוי.

בתפילין של ראש נמשך אור מקיף - שורש המוחין

וזה בחינת קריאת שמע שאומרים בתפילין, שהוא תורה, ועל-ידי זה זוכין לתפילה וזהו שמתפללין בתפילין כמו"ש בזה"ק שצריך להתפלל עם תפילין ועל-ידי זה זוכין לאור הגנוז, זה בחינת אורות המקיפין שנתגלין על-ידי התפילין, שהם בחינת תורה שגנסתה, בחינת אור הגנוז, כשארם נכנס למח חדר, חכמה ובינה דקדושה, כמו בעל תשובה שנכנס לקדושה בתחילה יש מוחין, אח"כ צריך להמשיך מקיפי המוחין, זהו שלימות התפילה, מציאות השערות שמכים ויוצאים בשל ראש, מקיפין בחי' תורה שבנסתה, בושה יותר אמיתית כמו"ש בסי' ל"ח.

וזה בחינת שין של ג' ראשין שין של ד' ראשין, המוחין עצמם בחי' ג', המקיף שלהם הוא אור של ד' ראשין, כי המוחין קדישין בתחילה הם ד' אלא שאין יכולים לרדת רק כשנכנסים לנה"י דבינה שהם ג', ותפילין בעצמן הם כלולים שלא אור שנכנס, ואור שמקיף, תפילה ודביקות בה' שזהו סודות התורה שיתגלו לעתיד. זה בחינת אור הגנוז שהיא אור שבעת הקמים, בחינת ז' ראשין הנ"ל:

כי רב המאמרים של רבנו ז"ל שנאמרו באותן הזמנים בלם נאמרו על תפילין, כך נשמע מפיו הקדוש בפרוש ואף-על-פי שכל מאמר בלול מכל התורה בלה, אף-על-פי-כן ביחוד היתה כונתו בכמה וכמה מאמרים שנאמרו אז על מצות תפילין:

ועקר אור התפילין זוכין על-ידי קימת חצות ועוסקין בתורה, ועל-ידי זה חוט של חסד נמשך ביום (הגיגה יב) ע"י שאדם קם בחצות ורן ושופט את עצמו, זהו עבודת האדם לפני התפילה לעשות חשבון הנפש, בחי' חצות, ובזה זוכה לחוט של חסד ועל-ידי זה זוכין לתפילין, כמובן בפגנות כמו"ש בסי' ל"ח שאור התפילין מאיר עלינו ע"י קימת חצות קימת חצות זה בחינת העלאת היראה לשרשה על-ידי בחינת משפט, כי קדם חצות אומרים ודוי על החטאים, זה בחינת משפט ששופט את עצמו על כל מה שעשה, ואחר כך מתאבלין על חרבן בית המקדש

ליקוטי הלכות ח"א דף נו - הלכות תפילין ג'

שָׁזָהוּ בְּחֵינֵי תַקוּן הַמְשֻׁפָּט, כִּי חָרַבְן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הוּא פָּגַם הַמְשֻׁפָּט, כִּי מְקוֹם הַמְשֻׁפָּט הָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְכַשְּׁנֹחֵרֵב נֶאֱמָר (קֹהֶלֶת ג), "מְקוֹם הַמְשֻׁפָּט שְׁמָה הָרָשָׁע" כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (וַיִּקְרָא רַבָּא פֶּרֶק ד')

בית המקדש כולל מכל הבחינות שבתו' ט"ו

כִּי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה כְּלוּל מִכָּל הַבְּחִינּוֹת הַנ"ל, כִּי שֵׁם מְקוֹם הַיְרָאָה בְּחֵינֵי יְרוּשָׁלַיִם יִרְאָה שְׁלָם (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶּרֶק נ) וְגַם הוּא בְּחֵינֵי דַעַת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶּרֶק נג), הֵינּוּ הַעֲלָאֵת הַיְרָאָה לְדַעַת עַל-יְדֵי הַמְשֻׁפָּט שֶׁהָיָה שֵׁם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כְּלִשְׁכַת הַגְּזִית שֶׁהָיָה יוֹשְׁבֵינָה שֵׁם בֵּית דִּין הַגְּדוֹל לְעִשׂוֹת מִשְׁפָּט לְמַטָּה לְבַטֵּל דִּין שֶׁל מַעְלָה וְשֵׁם מְקוֹם הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יז), "עַל-פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרֶד":

בִּיהַמ"ק כְּלוּל מִכָּל הַבְּחִינּוֹת, עַל יְדֵי יוֹצְאִים מִהַפְּחָדִים הָרַעִים ע"י הַדַּעַת, וּבִזְהָ נִבָּא לְאוֹר תּוֹרָה וְתַפִּילָה בְּכוּנָה וּפְנִימִיּוֹת הַמְּקִיפִים, כִּי הוּא מְקוֹם הִירָאָה הַשְּׁלִימָה, יִרְאָה שְׁלָם, וּבַחִי' דַּעַת מְקַדֵּשׁ ה' כּוֹנֵנוּ יְדִיךְ, גְּדוּלָה דַּעַת וְכו', וְהַעֲלָאֵת הִירָאָה לְדַעַת ע"י הַמְשֻׁפָּט שֶׁבִלְשַׁכַת הַגְּזִית, לְעִשׂוֹת מִשְׁפָּט לְמַטָּה לְבַטֵּל דִּין עֲלִיּוֹן, לְכֵן הִזְכִּיר לָנו ר' נֶחֱמָן עֲנִין סְנַהֲדָרִין, כִּי צָרִיךְ מִשְׁפָּט אֲמִיתִי ע"י שְׁבַע זְקֵנִים לְתַקֵּן שְׁבַע מִדּוֹת כְּרֵאוֹי וְלִהְיֵיר עֲלֵיו אֹר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֵׁם הָאֵמֶת שֶׁל הַתּוֹרָה, זֶה מֵאִיר בְּכָל לַיְלָה ע"י חֲצוֹת, בְּכַח הַמִּקְדָּשׁ יוֹכֵל לְשַׁפּוֹט אֶת עֲצָמוֹ וְלִצְאֵת מִהַפְּחָדִים וְלִזְכוֹת לְדַעַת, בַּחִי' מְקַדֵּשׁ ה' כּוֹנֵנוּ יְדִיךְ. וּמִתְגַּלָּה אֹר הַתּוֹרָה.

קיצור ג' הלכות ראשונות בהלכות תפילין

ב"ה לְמַדְנָה כֵּאֵן ג' הַלְכוֹת עַל תַּפִּילִין, הַלְכָה רֵאשׁוֹנָה מִלְּמַד לָנו אִיךְ לְהַנִּיחַ תַּפִּילִין, לְהַזְכִּיר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, לְצֵאת מִטּוֹמָאָה וְלִהְתְּלַבֵּן כְּמוֹ בִּיּוֹה"כ לְבֵא לְתִיקוּן הַלְבוּשִׁים וְתִיקוּן הַבְּרִית, שֶׁזָּהוּ עֲנִין תַּפִּילִין לְהַפּוֹךְ תְּרֻגוֹם, דְּבָרֵי הַגּוֹף, דְּבָרֵי רְשׁוֹת, לְקַדּוּשָׁה, כִּי מַעֲלִים וּמַהֲפִכִים עוֹר בְּהֵמָה לְקַדּוּשָׁה, לְהַעֲלוֹת אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּתְּרֻגוֹם, זֶהוּ הַלְכָה רֵאשׁוֹנָה. יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם כְּדֵי לְקַבֵּל כַּח לְבַר טוֹב שֶׁבְּכָל דְּבַר.

בְּהַלְכָה ב' מְבַרֵּר לָנו כַּח הַנְּקוּדָה לְתַקֵּן שְׁבִירַת הַלֵּב, שֶׁהוּא כַּח עֲשֵׂרֵת הַדְּבָרוֹת שֶׁנִּכְנַס בְּעוֹלָם ע"י נְקוּדָה הַשֵּׁייד לְלִבּוֹ בַּעַת הַזֹּאת, מִשֵּׁם מִתְקַנֵּים כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל אָדָם, יֵשׁ דֶּרֶךְ שְׂאוֹרִם יוֹכֵל לְהַצְלִיחַ לְשִׁלוֹט, בַּחִי' צָרִיק מוֹשֵׁל בִּירְאֵת אֱלֹקִים, זֶהוּ הַקְּשֵׁר שֶׁלָּנוּ אֶל הַמוֹחִין הַקְּרוּשִׁים הַנּוֹרָאִים חֲכָמָה וּבִינָה, שֶׁל יָד וְשֵׁל רֵאשׁ, וְלִזָּה צָרִיךְ לְהַזְהֵר כָּל יוֹם לְדַבֵּר עִם חֲבֵרִים בִּירְאֵת שָׁמַיִם, לְהַמְשִׁיךְ אִיזָה דִּיבּוּר שֶׁל רִבִּינוּ, וְלִהְתְּחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם בְּאוֹר רִבִּינוּ, זֶה מְבִיא אֶת הָאָדָם לְדַבֵּר הַתְּבוֹדָרוֹת. עִי"ז מִתְקַשְּׂרִים ג' הַנְּקוּדוֹת, שֶׁזָּהוּ עֵיקַר תִּיקוּן הַבְּרִית, וְהַמְשַׁכַת אֹוֹרוֹ שֶׁל מִשִּׁיחַ בְּכָל יוֹם, כִּי נִתְתַקְּנִים כָּל הַחֲסָאִים וּמְקַבֵּל כַּח לְקִים הַתּוֹרָה וְלִהְתְּגַבֵּר תְּמִיד עַל הַיֵּצֵר הָרַע לְפִי הַנְּקוּדָה שֶׁשֵּׁייד לוֹ בַּעַת הַזֹּאת.

בְּהַלְכָה ג' מִתְגַּלָּה דֶּרֶךְ לִזְכוֹת לִירְאֵת ה', לְצֵאת מִפְּחָדִים וְלִבֵּא לְדַעַת, תּוֹרָה וְתַפִּילָה בְּכוּנָה וְלִזְכוֹת לְטַעוֹם אֹר הַגְּנוּז אֲמֵן.